

Studiu de impact – majorarea salariului minim

Concluzie: efectele negative pe termen scurt persista un dauna efectelor favorabile pe termen mediu-lung

A. Programul de Guvernare 2017-2020: masuri sociale

Programul de Guvernare 2017 – 2020 prezentat de catre noul guvern propune o serie de modificari de ordin fiscal, social si investitional. Din perspectiva remunerarii muncii si sarcinii fiscale aferente, exista doua propuneri cu impact important asupra companiilor:

- nivelul salariului minim brut in Romania, in urmatorii 4 ani, va fi de 2000 lei in 2018, 2200 lei in 2019 si 2400 lei in 2020. Pentru cei cu studii superioare salariul minim va fi de 2300 lei in 2018, 2640 lei in 2019 si 3000 lei in 2020”. In prezent, salariul minim brut este de 1450 de lei pe luna;
- reducerea impozitului pe venit, de la 16% la 10% si a contributiilor de la 39,25% la 35%, incepand cu 1 ianuarie 2018. In acest fel, costurile pe munca vor scadea de la 175 € cat sunt in prezent pentru plata a 100 € net, la 161 €;

B. Contextul General al Mediului de Afaceri

Salariul minim pe economie a fost majorat de 12 ori in ultimii opt ani, si a crescut mult mai rapid decat nivelul productivitatii medii, ponderea acestuia in salariul mediu brut inregistrat la nivelul economiei crescand de la 27% in anul 2008, pana la 43% in anul 2016, in conditiile in care aceasta poate ajunge pana la 48% in anul curent si usor peste 60% pana in anul 2020. **Aceasta dinamica confirma faptul ca majorarile consecutive ale salariului minim pe economie s-au realizat intr-un ritm foarte accelerat, care nu a fost sustinut de evolutia corespunzatoare a productivitatii medii inregistrate la nivelul mediului de afaceri.** In acest context, competitivitatea firmelor romanesti a avut de suferit. Cifrele cu privire la evolutia salariului minim si mediu inregistrate la nivelul intregii economii sunt ilustrate in graficul si tabelul urmator.

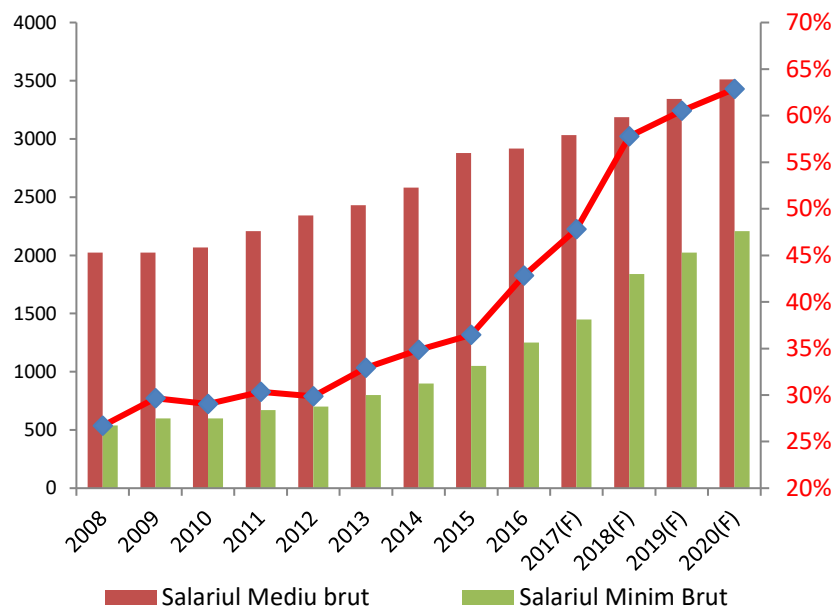
Tabel 1: Evolutia salariului minim si mediu

Anul	Salariul Mediu brut	Salariul Minim Brut	Pondere Minim in Mediu
2008	2023	540	27%
2009	2023	600	30%
2010	2067	600	29%
2011	2209	670	30%
2012	2343	700	30%
2013	2430	800	33%
2014	2582	900	35%
2015	2880	1050	36%
2016	2918	1250	43%
2017(F)	3034	1450	48%
2018(F)	3186	1840	58%
2019(F)	3345	2024	61%
2020(F)	3512	2208	63%

(*) valorile sunt cele inregistrate la finalul anului, considerand si reducerea contributiilor sociale

Sursa: INS, date prelucrate autor

Grafic 1: Evolutia salariului minim si mediu

In acest context, cateva sectoare au inregistrat o crestere constanta a cheltuielilor cu personalul relativ la totalul cheltuielilor de exploatare, tabelul urmator ilustrand primele cinci sectoare din acest punct de vedere. Astfel, cu exceptia sectorului IT (unde cresterea salariilor se inregistreaza pe fondul excesului de cerere), restul sectoarelor inregistreaza o pondere semnificativa a angajatilor platiti la nivelul salariului minim.

Tabel 2: Cheltuieli personal % total cheltuieli

Sectorul de activitate	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Alte activitati de servicii prestate in principal intreprinderilor	42%	43%	38%	39%	37%	37%	40%	39%
Fabricarea produselor textile	19%	22%	22%	23%	23%	24%	27%	29%
IT	20%	22%	14%	17%	23%	26%	27%	28%
Asanarea si indepartarea gunoaielor	16%	20%	14%	15%	15%	17%	19%	22%
Transporturi	18%	17%	16%	18%	19%	20%	20%	21%
Total Economie	9%	9%	9%	9%	9%	10%	10%	11%

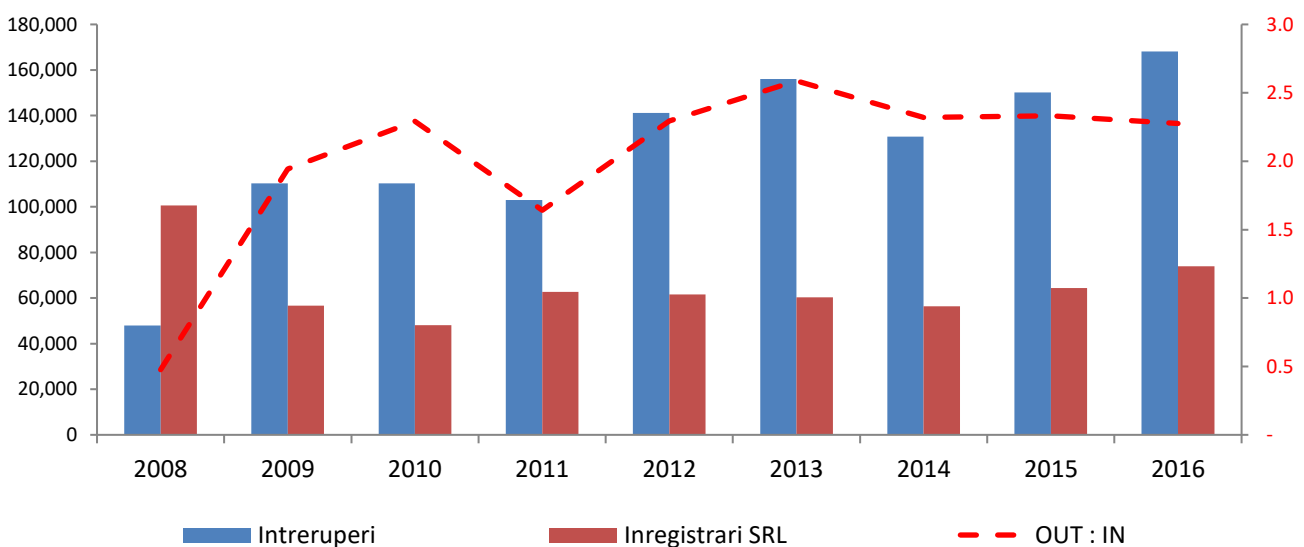
Sursa: MFP, date prelucrate autor

La nivel microeconomic, majorarea salariului minim pe economie poate avea efecte de ambele parti, in functie de orizontul de timp considerat, precum si de ecoul efectelor (prima runda, a doua runda etc.)

Pe termen scurt – efectele sunt vizibile cu preponderenta la nivel microeconomic, si sunt mai degraba negative!

1. Companiile romanesti arata o **elasticitate destul de redusa** (drept dovada, perioadele de crestere ale consumului au fost insotite de avansul importurilor si cresterea mult mai lenta a productiei interne). Incapacitatea de adaptare pe termen scurt a companiilor prin cresterea valorii adugate pentru acomodarea cheltuielilor in crestere, **poate duce la dificultati financiare sau chiar intreruperea activitatii**. Cel mai elocvent exemplu in acest sens este sectorul fabricarii produselor textile, care inregistreaza in ultimii trei ani cel mai ridicat procent al companiilor insolvente raportat la numarul firmelor active. O situatie similara este cea intalnita in cazul asanarii si indepartarii gunoaielor, sau serviciilor prestate in principal companiilor (cu valoare adaugata mai mica);

2. **Descurajarea antreprenoriatului**, mai ales atunci cand exista impredictibilitate cu privire la evolutia viitoare a cadrului fiscal si altor cheltuieli. Analizand acest fenomen de la momentul impactului crizei financiare pana in prezent, observam o relativa plafonare a numarului de companii nou infiintate in perioada 2011-2015, si o revenire lenta ulterior. In orice caz, numarul de companii care si-au intrerupt activitatea este de 2,3 ori mai mare decat cel al SRL-urilor nou infiintate. Graficul urmator ilustreaza procesul regenerarii distructive a mediului de afaceri romanesc!

Grafic 2: Inmatriculari vs Intreruperi

Sursa: ONRC, date prelucrate autor

3. Accentuarea fenomenului polarizarii si cresterea diferentelor dintre companiile mici si cele medii-mari.

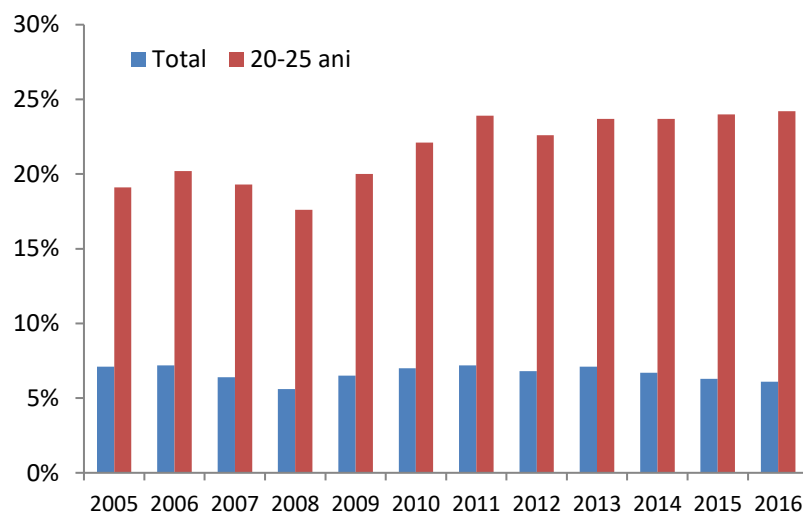
Astfel, la nivelul intregului mediu de afaceri ponderea cheltuielilor cu personalul in total cheltuieli de exploatare a crescut de la 9% in anul 2008, la 10% in anul 2015, urmand sa ajunga aproape de 18% pana in anul 2020. In acelasi timp, microintreprinderile (companiile cu venituri sub 500.000 EUR) au inregistrat aproape o dublare a acestei ponderi, de la 11% in anul 2008 la aproape 20% in anul 2015, urmand sa ajunga la aproape 35% in anul 2020.

Tabel 5: Ponderea cheltuielilor cu salariile in total cheltuieli

Cifra Afaceri (EUR)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. 0 - 100 K EUR	11%	15%	15%	16%	17%	17%	19%	21%
2. 100 - 500 K EUR	11%	12%	13%	14%	16%	17%	18%	18%
3. 500 - 1000 K EUR	11%	11%	11%	11%	11%	12%	13%	14%
4. 1 - 5 MIL EUR	11%	12%	11%	11%	11%	12%	12%	12%
5. 5 - 10 MIL EUR	11%	11%	11%	11%	11%	11%	11%	11%
6. 10 - 50 MIL EUR	10%	11%	10%	10%	10%	10%	11%	11%
7. 50 - 100 MIL EUR	9%	9%	8%	7%	8%	10%	10%	11%
8. Peste 100 MIL EUR	8%	9%	8%	7%	7%	7%	7%	8%
TOTAL	9%	9%	9%	9%	9%	10%	10%	11%

Sursa: MFP, date prelucrate autor

4. Cresterea somajului in randul tinerilor, in conditiile in care acestia reprezinta segmentul cu experienta cea mai redusa din forta de munca. Conform cifrelor Eurostat ilustrate in graficul alaturat, desi rata generala a somajului din Romania este una dintre cele mai scazute din UE (si aproape de somajul natural in marile orase), situatia arata mult mai prost daca ne concentram doar asupra categoriei de varsta 20-25 de ani, unde Romania inregistreaza al treilea cel mai ridicat nivel, respectiv 24,2%. Desi somajul ridicat in randul tinerilor poate fi determinat si de inelasticitatea ofertei de munca (asteptarile destul de ridicate ale tinerilor educati), cresterea salariului minim pe economie ridica o bariera dificila pentru tinerii din micile orase, care genereaza oricum acest fenomen.

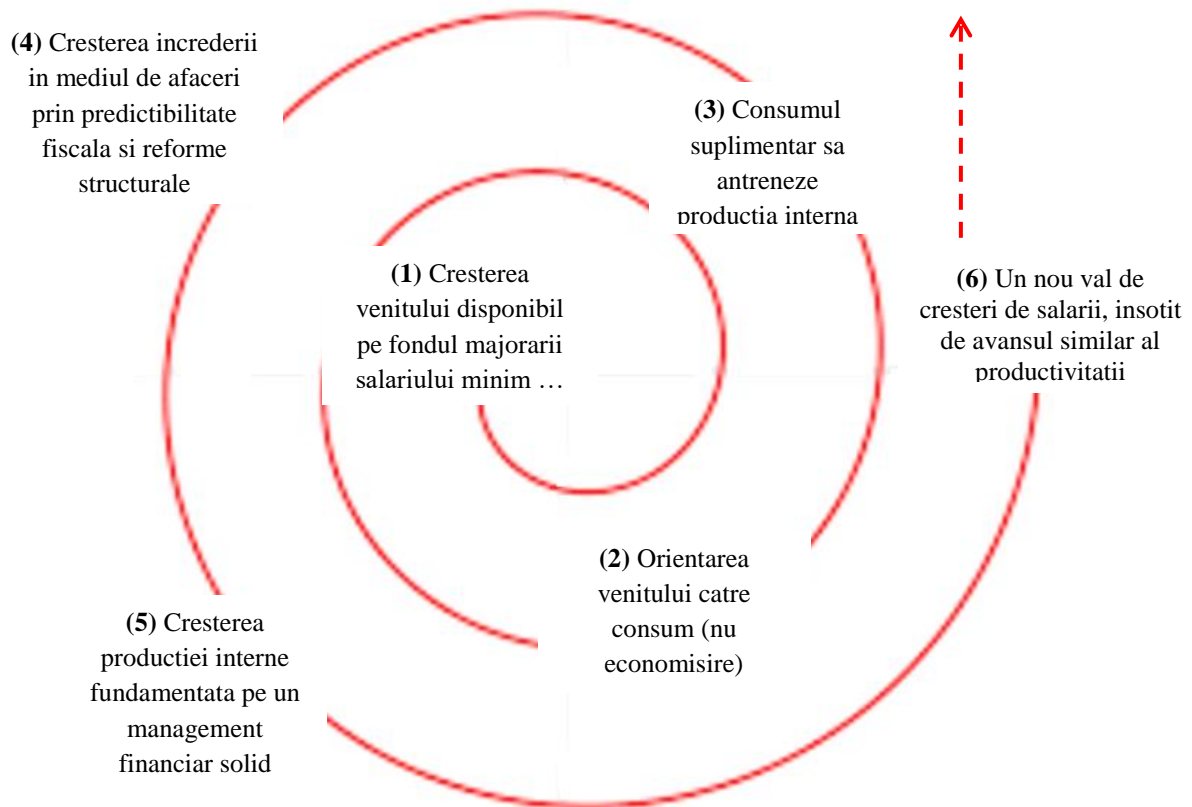
Grafic 3: Somajul pe categorii de varsta

Sursa: Eurostat, date prelucrate autor

Pe termen mediu-lung (3-5 ani) – efectele sunt vizibile cu preponderenta la nivel macroeconomic, si pot fi pozitive mediului de afaceri doar intr-un anumit context propice, respectiv o spirala cu efecte multiple care poate functiona favorabil doar in urmatoarea succesiune:

- **Cresterea venitului disponibil, pe fondul avansului salariului, sa fie orientata catre consum.** In caz contrar, daca veniturile suplimentare sunt orientate catre economisire, aceasta ar trebui sa duca ulterior la reducerea costului de finantare si sustinerea investitiilor, pentru continuarea spiralei. Altfel, spirala se opreste in acest punct, si cresterea salariului minim pe economie nu are decat un rol de redistribuire (de la capital catre munca);
- **Consumul sa antreneze productia interna,** care sa fie elastica prin spirit antreprenoria, inovare si investitii. Altfel, daca consumul este orientat catre importuri, cresterea salariului minim pe economie creeaza noi locuri de munca in strainatate (sursa importurilor), deficit comercial, presiuni pe deprecierea monedei locale si inflatie;
- Pentru ca etapa anterioara sa se realizeze, **mediul de afaceri are nevoie de urmatoarele conditii:** predictibilitate (fiscala, juridica), reforme structurale (lupta impotriva coruptiei si economiei subterane, debirocratizare);

- **Cresterea productiei interne sa fie sustenabila din perspectiva managementului financiar.** Aceasta implica o structura corespunzatoare a capitalurilor, investitii productive si cresterea marginilor de profitabilitate ale companiilor. Pentru a asigura o sustenabilitate pe termen lung, majoritatea profiturilor astfel obtinute ar trebui reinvestite in companie pentru cresterea competitivitatii firmelor romanesti in contextul concurentei acerbe (cresterea consumului va atrage interesul jucatorilor internationali care inca nu sunt prezenti in piata locala). In contextul in care noile propuneri fiscale indica eliminarea impozitului pe dividend incepand cu anul 2018, scenariul reinvestirii profiturilor este foarte putin probabil !

“Salariul minim pe economie a fost majorat de 12 ori în ultimii 8 ani, noul plan de guvernare indicând alte 3 majorări până în anul 2020, când acesta ar urma să ajungă la 2.400 RON, față de nivelul actual de 1.450 RON. Astfel, ponderea salariului minim în nivelul mediu a crescut de la 27%, în anul 2008, și poate depăși nivelul de 60% până în 2020. Aceasta dinamică confirmă faptul că majorările consecutive ale salariului minim pe economie s-au realizat într-un ritm foarte accelerat, care nu a fost susținut de evoluția corespunzătoare a productivității înregistrate la nivelul mediului de afaceri. În acest context, mă aștept la persistența efectelor negative pe termen scurt cauzate de majorarea nesustenabilă a salariului minim: **descurajarea antreprenoriatului, accentuarea diferențelor dintre firmele mari și cele mici, creșterea somajului în rândul tinerilor.** Din păcate, realitatea ultimilor zece ani ne indică lipsa fundamentelor structurale care să susțină propagarea unor posibile efecte pozitive pe termen mediu-lung (creșterea consumului care să antreneze avansul sustenabil al producției interne, fundamentată pe un management financiar solid). În concluzie, majorarea repetată a salariului minim generează **efecte negative pe termen scurt care vor persista un dauna efectelor pozitive improbabile pe termen mediu-lung**” – a declarat **Iancu Guda, Președintele AAFBR (Asociația Analistilor Financiar-Bancari din România) și Lector IBR (Institutul Bancar Român)**

Autor Studiu Impact
Iancu Guda, CFA, EMBA
 Președinte AAFBR
 Lector IBR

Data: 6 Iulie 2017

Nota: Concluziile exprimate în acest studiu de impact reprezintă opinia autorului, și nu implică în nici un fel instituțiile în care autorul este asociat / implicat.